

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ: ІВАНЦЕВ ІГОР ДЕНИСОВИЧ (1942–2022)

У січні 2022 р. свій 80-літній ювілей відзначив кандидат історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії, багатолітній проректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ігор Денисович Іванцев. На жаль, цього разу ювілей дуже швидко змінився на смуток, адже менше ніж за місяць Ігоря Денисовича з нами не стало...

Ювіляр походив із відомої, поважної родини, що наклало свій помітний відбиток на все його земне життя. Його дід Лука Іванцев, як і бабця Софія, був уродженцем Львівщини, після здобуття філософської та теологічної освіти у Львівському університеті 1900 року був висвячений на священника єпископом Андреем Шептицьким у Станиславівському греко-католицькому кафедральному соборі. Після кількох років служіння в селах Гнильче та Пшеничники, він з 1909 р. і аж до самої смерті в 1954-му був парохом с. Делева на Тлумаччині¹.

У цій священничій сім'ї в 1910 р. народився єдиний син Денис – майбутній батько Ігоря Денисовича. Після закінчення Тлумачької неокласичної гімназії Денис Іванцев упродовж 1930–1937 рр. навчався спочатку в Краківській академії мистецтв, а потім у Варшавському інституті практичних занять, у 1937 р. приїхав до Львова і як член “Асоціації незалежних українських мистців” (АНУМ) працював художником. Одружився з Марією Гушпіт, прийомною дочкою директора Делівської початкової школи Йосипа Телявського. Початок німецько-радянської війни змусив сім'ю повернутись у Делеву².

Ігор Денисович Іванцев народився 3 січня 1942 р. у селі Делева на Тлумаччині (нині – в складі Олешанської сільської громади Івано-Франківського району Івано-Франківської області). Протягом 1948–1955 рр. навчався в місцевій семирічній школі. Середню освіту здобув у 1956–1959 рр. у Коропецькій середній школі Тернопільської області. У ці важкі повоєнні роки батька, який вчителював у місцевій Делівській школі та займався малярством, як сина священника кілька разів звільняли з роботи³.

Формування особистості І.Д. Іванцева, як він сам про це згадував у своєму автобіографічному нарисі, відбувалось в особливій атмосфері греко-католицької священничої родини. Дідусь і бабуся були носіями українських національних традицій, які органічно поєднувалися з християнськими, морально-етичними цінностями. Вони прищеплювали дітям і внукам любов до свого народу, мови, культури, релігії, культивували працьовитість, чесність, гостинність, піклування про старших і рідних. У сім'ї не вживали грубих чи нецензурних слів, вели здоровий спосіб життя. Національні звичаї та віра в Бога були тією духовною основою, на якій зростали діти⁴. Цей родинний дух Ігор Іванцев зберігав і підтримував усе життя, продовжив у своїй сім'ї, не випадково давши промовистий підзаголовок своїм спогадам: “В обіймах моєї родини”.

¹ Іванцев Ігор Денисович (автобіографічний нарис). Івано-Франківськ : Типовіт, 2012. С. 6, 36, 38.

² Там само. С. 9–10.

³ Там само. С. 31.

⁴ Там само. С. 36.

Здобувши середню освіту, Ігор Іванцев у 1960–1961 рр. завідував Делівським сільським клубом, де організував хор, драматичний гурток, проводив різноманітні заходи. Призваний за віком до лав Збройних Сил СРСР, у 1961–1964 рр. служив на території Азербайджанської РСР, у м. Нахічевань. Покладені на нього, серед іншого, обов'язки бібліотекаря дозволяли більше читати та зрештою потрапити на солдатські 6-місячні курси з підготовки до вступу у вищі навчальні заклади⁵.

Після завершення служби в 1964 р. здійснилася його мрія – він поступив на історичний факультет Івано-Франківського державного педінституту. В 1966 р. взяв участь у Всесоюзній археологічній студентській конференції в Ужгороді, опублікував свою першу в житті наукову статтю – про палеоліт середнього Подністров'я, був обраний головою факультетського “Студентського наукового товариства” (1967 р.). Тоді ж, під час навчання в інституті зустрів свою майбутню дружину Любов, з якою створив свою власну сім'ю в 1968 р.⁶. Згодом у них народилися дві доньки – Наталія та Людмила.

Того ж 1968 р. Ігор Іванцев завершив навчання в педінституті, отримавши диплом з відзнакою. Працював учителем історії в Бортниківській середній школі Тлумацького району Івано-Франківської області, з 1970 до 1976 р. був директором цієї школи. У серпні 1976 р. разом із сім'єю переїхав на постійне проживання до Івано-Франківська, а вже у вересні цього ж року призначений на посаду директора Старолисецької восьмирічної школи Тисменицького району⁷. Тоді ж включається в наукову роботу, бере участь у наукових конференціях, складає кандидатські іспити, мріє захистити кандидатську дисертацію з історії.

У жовтні 1977 р. Ігор Денисович перейшов на посаду асистента кафедри загальної історії історичного факультету Івано-Франківського педінституту. Відбулось це з ініціативи тодішнього в. о. завідувача кафедри доцента Я.С.Мельничука та за сприяння ректора інституту О.А. Устенка, а передумовою стала тривала хвороба та перебування на лікуванні доц. Ю.І. Патлажана. Незабаром І.Д. Іванцев отримав доручення розробити курс лекцій з Нової історії, і з того часу викладання цієї дисципліни закріпилось за ним⁸.

Тим часом на історичному факультеті відбулися зміни в керівництві. У 1981 р. деканом став доц. І.М. Шумейко, його заступником призначено І.Д. Іванцева, який у цілому пропрацював на цій посаді майже десять років.

Обравши ще в 1978 р. тему майбутньої кандидатської дисертації, багато працював у бібліотеках Івано-Франківська, Львова, Києва, Москви, випишував потрібну літературу по МБА, їздив у Львівський університет на засідання постійно діючого семінару славістів, брав участь у республіканських, всесоюзних, міжнародних конференціях. Практично щомісяця їхав до Києва для збору матеріалу та консультацій з науковим керівником – відомим ученим-болгаристом, доктором історичних наук, професором, заступником директора Інституту історії Академії наук України П.С. Соханем. З метою завершення роботи в 1983 р. поступив в однорічну аспірантуру Інституту історії АН України (м. Київ), де в грудні того ж року успішно (одноголосно) захистив кандидатську дисертацію з проблем історіографії історії Болгарії періоду між двома світовими війнами. Того ж року був учасником ІХ міжнародного з'їзду славістів, який проходив у Києві. За успішну роботу з болгарської історії нагороджений медаллю Народної Республіки Болгарії, її вручення відбулось у болгарському консульстві в Києві⁹.

Після захисту кандидатської дисертації повернувся до Івано-Франківського педінституту – на посаду заступника декана історичного факультету. У 1986 р. йому присвоєно вчене звання доцента, а в 1991 р. І.Д.Іванцев був обраний деканом історичного факультету педінституту¹⁰. Саме на його каденцію декана припало здійснення вагомих змін у структурі історичного фа-

⁵ Іванцев Ігор Денисович (автобіографічний нарис). Івано-Франківськ : Типовіт, 2012. С. 45–53.

⁶ Там само. С. 65, 69, 71.

⁷ Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / під ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2010. С. 161.

⁸ Іванцев Ігор Денисович (автобіографічний нарис). Івано-Франківськ: Типовіт, 2012. С. 91, 93, 95.

⁹ Там само. С. 94, 97–98.

¹⁰ Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / під ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ : Видавець Третяк І.Я., 2010. С. 161.

культету. В умовах здобуття Україною незалежності було ліквідовано кафедру історії СРСР та УРСР, а також кафедру теорії і методики піонерської та комсомольської роботи (ТМПКР), натомість створено нові: кафедру історії України (завідувач – проф. Грабовецький В.В.), кафедру всесвітньої історії (доц. Кугутяк М.В.), яку в 1992 р. поділено на дві кафедри – історії стародавнього світу і середніх віків (проф. Заборовський Я.Ю.) та нової і новітньої історії (доц. Кугутяк М.В.). А в 1993 р. створено також кафедру історії слов'ян (проф. Федорчак П.С.)¹¹. У відповідності до суттєвих структурних і змістових змін в історичній освіті І.Д.Іванцевим був розроблений і представлений на затвердження міністерства новий навчальний план для студентів-істориків. Окрім того, велась робота щодо підготовки при факультеті фахівців із правознавства, чим було фактично започатковано створення юридичного факультету¹².

З 1992 р. Івано-Франківський педінститут цілком заслужено змінив свій статус на класичний університет, а в листопаді 1993 р. ректор Прикарпатського університету імені Василя Стефаника акад. В.І.Кононенко запропонував І.Д.Іванцеву посаду проректора з навчально-виховної роботи. Ігор Денисович пропрацював у цьому ранзі довгі 12 років – з 1993 до 2005 р. У 1995 р. Вчена рада університету присвоїла йому звання професора кафедри всесвітньої історії.

У 2005–2008 рр. І.Д. Іванцев – директор Гуманітарного інституту (згодом – Інституту доуніверситетської та післядипломної освіти) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. У зв'язку з пенсійним віком з жовтня 2008 р. перейшов на посаду професора кафедри всесвітньої історії Інституту історії і політології нашого університету¹³, викладав одну з основних, фундаментальних нормативних дисциплін для студентів-істориків – “Історію країн Європи і Америки кінця XV – початку XX ст.”. У цей період доклав значних зусиль до створення нового навчально-методичного забезпечення цього курсу, чим заклав міцні підвалини на майбутнє для своїх наступників: розробив нову програму курсу, повністю оновив тексти лекцій, підготував і опублікував (у співавторстві зі своїми колегами по кафедрі) методичні рекомендації для студентів, і зокрема нові плани семінарських занять, матеріали для самостійної роботи студентів, тестові завдання для контролю знань (2008–2010 рр.).

У цей період Ігор Денисович вносить велику лепту у вшанування пам'яті свого батька – відомого художника Дениса-Лева Іванцева¹⁴: бере участь у підготовці монографії про нього (автор – Мирослав Аронець), докладає зусиль до відкриття меморіальної дошки на будинку, де мешкав батько, а згодом і музею, присвяченого його життю та творчості, та перейменування вулиці на його честь у с. Делева¹⁵.

Як автор та співавтор І.Д.Іванцев взяв участь у підготовці наукових, науково-популярних і навчально-методичних видань: “Українська Повстанська Армія в національно-визвольних змаганнях українського народу в 40–50-х роках” (1992), “Історія Польщі” (1995), “Делева. Історичний нарис” (1999) і ряду інших, кількох десятків статей з історичної та краєзнавчої проблематики¹⁶.

У 2016 р. завершив свою викладацьку діяльність і вийшов на заслужений відпочинок. Як і впродовж усього свого життя, Ігор Денисович весь вільний від роботи час проводив у родинному колі, разом із родиною зустрічав свята, багато подорожував країною та за її межами, підтримував своїх близьких у професійному та особистісному зростанні. Його дружина Любов Костянтинівна протягом десятиліть працювала директором загальноосвітніх шкіл м. Івано-Франківська, доньки Наталія та Людмила захистили кандидатські дисертації і є доцентами

¹¹ ¹¹ Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / під ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ : Видавець Третяк І.Я., 2010. С. 60.

¹² Іванцев Ігор Денисович (автобіографічний нарис). Івано-Франківськ : Типовіт, 2012. С. 103–105.

¹³ Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / під ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2010. С. 161–162.

¹⁴ Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / авт.-упоряд. Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. С. 200.

¹⁵ Іванцев Ігор Денисович (автобіографічний нарис). Івано-Франківськ : Типовіт, 2012. С. 115–120.

¹⁶ Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / авт.-упоряд. Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. С. 200.

кафедри загальної та клінічної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відмінник народної освіти України, автор понад півсотні праць з проблем історії Болгарії і зарубіжних країн, історії України, методики викладання історії, опублікованих у наукових збірниках і журналах, Ігор Денисович був ще повен сил, планів, оптимізму. Та в якийсь момент на схилі літ підступна недуга виявилася сильнішою. Невдовзі після свого 80-го дня народження, внаслідок важкого ускладнення від коронавірусної інфекції передчасно відійшов у вічність 31 січня 2022 р.

У пам'яті колег по кафедрі, факультету, університету він назавжди залишився таким, яким ми його знали – доброю, виваженою, винятково вихованою та культурною людиною, мудрим, досвідченим і далекоглядним наставником і радником, взірцевим прикладом щодо сумлінного та відповідального ставлення до своїх професійних обов'язків, надійним старшим другом та колегою по нашому викладацькому “цеху”.

Олег Жерноклеєв, Степан Борчук